



Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

COLUMBIA LIBRARIES OFFSITE



CU58943005

893.14 L691

Eerste beginselen de

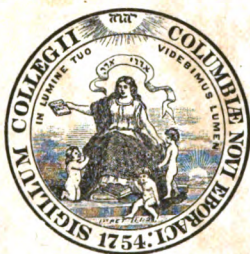
Lissau:
Beginselen d. Hebreuwsche
taal.

893.14
L691

893.14

L691

Columbia College
in the City of New York.
Library.



Temple Emanuel
Library of
Hebrew and Rabbinical
Literature.

ראשית ידיעת עברית
EERSTE BEGINSELEN

DER

HEBREEUWSCHE TAAL,

ten dienste der

ISRAËLIETISCHE JEUGD;

ALSMEDE VOOR ALLE DIEGENEN WELKE ZICH IN DE GEWIJDE
TAAL OEFENEN WILLEN.

door

D. A. LISSAUR,

Onderwijzer in de Hebreeuwsche taal, en werkend
Lid van het Hebreeuwsch Letteroefenend-Genoot-
schap תועלת te Amsterdam.

Uitgegeven voor rekening van den SCHRIJVER,
en bij denzelven te bekomen in de Weesper Kerkstraat,
N^o. 4, te Amsterdam.
Alsmede bij alle voorname Boekverkoopers in het Rijk.
de Prijs is 50 Cents.

Te Amsterdam, ter Boekdrukkerij van P. E. BRIËT.
5586, 1825.

VOORBERIGT.

Het goede yertier, waarmede wij onze VERAANGENAAMDE HEBBEEUWSCHE SPRAAKKUNST, reeds in de eerste maand harer verschijning, begunstigd zien, alsmede de zucht om aan het verlangen van zoo menig' deskundigen eenigzins te voldoen, namelijk dezelve meer geschikt voor eerstbeginnenden te doen zijn, zoo dat deze van eene Verhandeling, (al ware het slechts eene korte schets) der Ortographie vergezeld ging (*); dit een en ander spoorde ons aan, om deze bladen, als eene voorafgaande bijlage, onder den titel van EERSTE BEGINSLEN DER HEBBEEUWSCHE TAAL, onzen landgenooten aan te bieden — Dan, hoezeer wij, om de kiesche beschrijving, die bij zulk eene afzonderlijke verhandeling gevorderd wordt, schoorvoetend tot dezelve overgingen, vermits Ortographie en Etymologie zoodanig aan elkander geschakeld zijn, dat men* in het voordragen, zelfs bij de meest gepaste splitsing van beide, naauwelijks zijn doel zal bereiken; — hebben wij om alle moeilijkheden dienaangaande voor te komen, zoo veel mogelijk zorg gedragen, dat wij in elke afdeeling niets aangeroord hebben, waar wij niet alvorens van gewaagden; en op die wijze den leerling als bij opklimming met de zaken bekend maakten. Hiertoe achtten wij het nog noodig, om bij de verandering der klanken, enkele voorbeelden, tot staving der grondregels toe te dienen, zonder daarvan voor den min ervarenen analogist de redenen te ontvouwen. Voorts hebben wij gezorgd voor eene allezins duidelijke letter en klankteekens, en hebben nogtans den prijs zoodanig bepaald, dat dit ons werkje voor een ieder min kostbaar te verkrijgen zij.

Mogen deze bladen nu eenigermate als een aanhangsel tot onze Spraakkunst beschouwd, en tot wezenlijk nut onzer lezers, en tot verheerlijking der heilige taal verstreken, alsdan zullen wij ons rijkelijk beloond zien.

DE SCHRIJVER.

(*) Men zie, onder anderen, de beoordeeling van dezelve in het *Magazijn van Wet., Kunst en Smaak* voor de maand October dezes jaars. N^o. 12, bl. 522 sq.

E E R S T E A F D E E L I N G

Over de letters en derzelver uitspraak.



§. 1.

De Hebreewfche taal heeft 22 letters, welke alle medeklinkers zijn, en op de volgende manier uitgesproken worden:

א (aleph), ב (beth), ג (gimel), ד (daleth), ה (heh), ו (waf), ז (zajin), ח (cheth), ט (teth), י (jud), כ (kaf,) ל (lamed), מ (mem), נ (nun), ס (samech), ע (ajin), פ (peh), צ (tzadi), ק (kuf), ר (resch), ש (schin of sin wanneer dus ש de stip ter linkerzijde staat), ת (thaw).(*)

De 5 letters פ כ מ נ צ worden ook aldus gevormd, ם ן ף ץ, zij komen alleen aan het einde der woorden en worden derhalve slotletters geheeten.

§. 2.

De 22 letters worden door vijf spraak-werktuigen uitgesproken, namelijk אההע door de keel, נ י כ ק door het verhemelte, ד ט ל נ ת door de tong, ז ס ש ר ץ door de tanden, ב ו מ פ door de lippen. De letters van eene en dezelfde klasfe hebben eene zekere verwantschap met elkander, en vervangen derhalve soms elkanders plaats; als מנאל voor מנעל, יפכר voor יפכר, בורר voor פורר. Ook de letters מ en ן verwisfelen fomwijlen elkanders plaats, zoo komt שברתם voor שברתן, הימים voor הימין, enz.

§. 3.

De 6 letters כ נ ר כ פ ת hebben eene harde en zachte uitspraak, wanneer men in dezelve namelijk eene stip geplaatst vindt, dan worden zij hard, zonder dezelve, echter, zacht uitgesproken. (Zie § 18.)

De slot ה heeft nimmer de stip, en wordt deswege gedurig zacht uitgesproken, edoch in de ך komt dezelve soms welluidendheidshalve, als in de ך van אורך ארצה, enz.

(*) Om de juiste uitspraak der verschillend gepunctueerde letters te verkrijgen kan alleen een mondeling onderrigt tot een veiligen gids dienen.

§. 4.

De vier letters **א, ה, ו, י** worden veeltijds niet als letter uitgesproken; zij komen alsdan slechts om derzelver voorafgaande klanken te verlengen, als **בּוּ, מִי, לוּ, הֵא** enz. De **ה** met eene stip, echter, **מִפִּיק** geheeten, wordt aan het einde eens woords, even als de overige medeklinkers, merkbaar gehoord; **לֵה** wordt dienvolgens als **לֵהּ** gelezen.

§. 5.

De gemelde letters **א, ה, ו, י** benevens de **מ** en **ן** zijn aan drie eigenschappen onderhevig, namelijk: 1) verwisseling, dat zij onderling elkanders plaats vervangen, zoo vindt men **הָיָא** (Job 37. 6.) voor **הָיָה**, **חָסִיו** voor **חָסֶהוּ**, **מְלִכִים** voor **מְלִיכִין**. 2) dat zij soms ontbreken, als: **חָמְרוּ** (Sam. 2. 19. 14) voor **חָמְרוּהוּ**, **חָמְרוּהוּ** voor **חָמְרוּהוּ** enz. 3) dat zij somwijlen overtollig voorkomen; zoo is b. v. in **הִתְלַכְוּ** de **א**; in **יִלְמְדוּן** de **ן**, en in **אֲשׁוּכָה, יֵלְכָה**, de **ה** overbodig.

Ook verandert wel de **ה** in eene **ת**, b. v. **שִׁפְחָת** van **שִׁפְחָה**, **מְרַתָּה** van **מְרַתָּה** enz.

T W E E D E A F D E E L I N G.

Over de klanken of תְּנוּעוֹת.

§. 6.

Om de klanken uit te drukken bedient zich de Hebreër in plaats van letters, van zekere streepjes of stippen, van dewelke eenige onder, eenige boven, en eenige in het midden der letters gezet worden. Zij worden derhalve תְּנוּעוֹת genaamd (van het woord **נוע** bewegen) omdat zij de letters, waarbij zij geplaatst zijn, beweegbaar of luidbaar maken. Deze zijn tien in getal, namelijk vijf lange en vijf korte. Zoodat iedere lange klank zijnen eigenen korten klank heeft, en wel in dier voege:

הַנוּעוֹת נְרוּלוֹחַ אוֹ אֲבוֹת	הַנוּעוֹת קְטַנוֹת אוֹ הוֹלְדוֹת
oorspronkel. of lange klanken.	afstammende of korte klanken.
aa (אָ)	פֶּתַח (אֵ)
ee (אֵ)	סְגוּל (אֵ)
ie (אִ)	חֵירֶק קָמֶן (אִ)
oo (אוּ)	קָמֶץ חֲטוּף (אֹ)
oe (אוֹ)	שׁוּרֶק קָמֶן of קְבוּץ (אֹ)
קָמֶץ (*)	
צִירִי	
חֵירֶק נְרוּל	
חוֹלֶם	
שׁוּרֶק of מְלֵא פֹם	

§ 7.

De plaatsing der rustende of klankverlengende letters אהוי, geschiedt in dier voege:

De א kan rusten na alle 5 klanken, zoo wel in het midden als aan het einde eens woords, als: וזא, מְבֵא, רֵאשׁוֹן, בְּרֵא, רוֹפֵא, בְּרֵא, enz.

De ה rust op het einde achter de קָמֶץ, צִירִי, חוֹלֶם, als: פֶּה, פְּנֵה, וְדָה.

De ו rust alleen na hare aanverwante חוֹלֶם en שׁוּרֶק als מוֹל, קוֹל, enz.

De י kan alleen achter de צִירִי en חֵירֶק rusten, als: שְׁנֵי, נְדִי, enz.

§ 8.

Vermits nu de gemelde 4 letters na de lange klanken niet uitgesproken worden, zoo behoeft echter ieder lange klank altijd niet noodzakelijk zulk eene rustende letter bij zich te hebben, in zoo verre dezelve niet tot de עֵרֶשׁ van het woord, radix, of tot derzelve nadere beteekenis behoort, zoo rust b. v. de א, in het woord תֵּאמֶר omdat de עֵרֶשׁ is אִמֵּר, daarentegen mag men niet schrijven פֵּאקֶר omdat de א hier noch met de עֵרֶשׁ, noch met derzelve nadere

wij-

(*) De drie lange klanken קָמֶץ נְרוּל, צִירִי, חוֹלֶם worden door de hoogduitsche Israëlieten anders uitgesproken, namelijk: קָמֶץ נְרוּל gelijk (oo), צִירִי gelijk (ei), en חוֹלֶם gelijk (ou).

wijzigingen eenige gemeenschap heeft; de מלאפום echter kan nooit zonder ך bestaan.

DERDE AFDEELING.

Van de שוא

§ 9.

Er bestaat nog onder de hebreuwsche punten een teeken, aldus gevormd, (:), dat men שוא noemt; hetzelfde komt immer onder de letters. Daar deze שוא nu eigenlijk geen klank is, zoo dient dezelve alleen, om achter, of voor die letter te komen die met eenen klank aangedaan is. Zij verdeelt zich in 2 soorten, namelijk: שוא נע (beweegbare) en שוא נח rustende.

§ 10.

Wanneer de שוא zijne letter tot de volgende lettergreep voert, als: שָׁמַע, בְּנֵי, אֲרִמְרִים, תּוֹלְדוֹת, zoo wordt deze שוא נע geheeten, omdat de letter, waar zij nu onderkomt, door dezelve eenigermate beweegbaar gemaakt wordt, en in klank met de nederduitsche zacht korte e overeenkomt, voert zij echter de letter tot de vorige lettergreep, als: אֲבָרָם, יִצְחָק enz. dan heet zij שוא נח, en wel omdat hier de שוא hebbende letter, geheel onbewegelijk en, gevolgelyk, rustende is.

Uit dezen regel kan men nu afleiden dat iedere שוא aan den beginne eens woords altijd נע wezen moet, dewijl geen klank voorafgaat waar hij op stuit; het spreekt van zelf dat hij aan het einde eens woords daarentegen altijd נח is.

§ 11.

Wanneer het nu waar is dat een lange klank de lettergreep sluit, zoo kan het ook niet misfen dat de daarop volgende

gende שוא beweegbaar wordt, gelijk in de bovengemelde voorbeelden תולדות en ארמרים duidelijk te zien is.

§ 12.

Uit dezelfde oorzaak kan men nu ook vaststellen dat, indien twee שואים נעים in het midden eens woords bij elkander komen, de eerste נח is, behoorende zij tot de voorafgaande lettergreep, de 2de echter נע wordt, en tot de volgende lettergreep behoort, als: תזכרו יכרתו, edoch volgen zij elkander aan het einde eens woords, zoo zijn zij beiden נח, als: הלכתִי enz. Eindelijk kan eene שוא bij twee gelijke letters niet dan beweegbaar zijn, als: הקלִי enz. Aan het begin eens woords kunnen geen שואים volgen, dewijl beide נעים moesten zijn, hetgeen welluidendheids-halve geen plaats vindt.

§ 13.

Niettegenstaande de שוא doorgaans bij de laatste letter eens woords, weggelaten wordt, zoo wordt dezelve echter geplaatst 1) in de ך als: אבִיךָ, בִּנְךָ, enz. 2) als de laatste lettergreep eens woords op twee letters stuit, dan wordt onder beide de שוא נח geplaatst, als: קשֶׁם, אֶכְלֶה, וְשֶׁבֶ, enz. Ook heeft de ת soms aan het einde de שוא, als: שְׁמֵעָ, אֵת. De keelletters אחרג kunnen geene שואנע bekomen; dewijl deze letters het zwakste geluid geven, zoo laten zij zich niet wel met andere medeklinkers uitspreken, men kan b. v. niet wel uitspreken אֵשֶׁר, הֵלֵא, אֵמֶה, omdat hierbij in de uitspraak de ה en אֵ bijkans verstootten worden en gelijk שֶׁר, לֵא, כֵּת klinken zou, er wordt derhalve bij de שוא נע wanneer zij volgens de regelen der etymologie bij eene der gemelde vier letters gevorderd wordt eene der drie korte klanken פֶּה, סוּל, קִמְזֶהטַף gevoegd, om derzelver klank aan die letter eenigermate

me-

mede te deelen, als: הֵלֵא, אִשֶׁר, אִמָּת, אֲנִיָּה, die men alsdan הַטָּף סָנֵל (״) הַטָּף פָּתַח (״) הַטָּף קָמָץ noemt, kunnende deze gemengde שׂוּא geene andere kracht of waarde hebben, dan die eener gewone שׂוּא נֶע, terwijl eene zuivere שׂוּא onder eene der keelletters niet anders dan eene שׂוּא נָה kan zijn als in תְּהִיָּה, תְּהִימוֹד, שְׂבַעֲתָ, enz.

VIERDE AFDEELING.

Over de נָה.

§ 14.

Eene letter, die geenen bijzonderen klank heeft, maar met den klank der voorgaande letter uitgesproken wordt, noemt men נָה rustend, zij worden verdeeld in twee soorten, namelijk נָה נִרְאָה, beweegbaar rustend, en נָה נִסְתָּר, onbeweegbaar rustend.

De נָה is beweegbaar, wanneer zij eene uit alle letters buiten אהו׳ is, als: כָּל, אַב, בַּת, בֵּן, de letters כָּל תָּן worden hier, alhoewel zij geenen bijzonderen klank hebben, toch voornamelijk uitgesproken.

Midden in het woord verkrijgt zulke נָה eene שׂוּא, hetgeen eigenlijk de שׂוּא נָה is, doch aan het einde blijft doorgaans de שׂוּא weg.

§ 15.

Onbeweegbaar is de נָה, wanneer zij eene van de letters אהו׳ is, als: כִּי, כָּה, לוֹ, בָּא, er kunnen nu ook twee נָהים aan het einde eens woords achter elkander volgen, welke of beide נָה נִרְאָה zijn en beide שׂוּא נָה hebben, als: וַיִּשָּׁק of beide נָה נִסְתָּר (doch alleen wanneer de tweede eene א en geene andere letter is), als: קָרוּא, הָיָא, of ein-

eindelijk dat de eerste נסתר en de tweede נראה is, als: מת ואיש, terwijl de eerste נראה en de tweede נסתר, als וידא, zeer zelden voorkomt.

§ 16.

Eene נח נסתר kan slechts na een' langen doch niet na eenen korten klank staan, als: לו, הוא, ברא, מי enz. eene נח נראה daarentegen komt gepastelijker, wegens hare korte uitspraak; alleen na eenen korten klank, als: אם, ארתח, שלח.

Men merke hier op dat de ך en ך, na eenen der andere lange klanken, dan die waar achter zij rusten, נח נראה zijn, als: חי, נו enz. alsmede in de woorden ביו, בנותיו, waarin de ך voor de ך staande, alsof zij er niet ware aange-merkt wordt; de א en ה, echter, kunnen, eenige plaatsen uitgezonderd, waaronder ook de ה מפיק ה behoort, (§ 4. 23) niet נח נראה wezen.

§ 17.

De keelletters חה ע kunnen alleen נח נראה wezen, na eene פתח of קמץ, doch niet na de overige klanken; wanneer alzoo een der vier lange klanken צירי, גרול, חרק, גרול, חרק, מלאפום, הולם, eene keelletter moet voorafgaan, zoo blijft deze letter niet נח maar zij ontvangt alsdan eene פתח onder zich, deze wordt uitgesproken met de voorafgaande rustende letter, die, krachtens den langen klank, als נח נסתר voorkomt, zij moge geschreven zijn of niet; b. v. רית ישמע פרוע נכוח, worden uitgesproken, als: ריח ישמיע פרוע נכוח, men noemt haar derhalve פתח גנובה, gestolen of ingeslopen פתח, omdat zij als onder eene letter sluipt, waarmede zij niet uitgesproken wordt — Een klank waarachter eene נח נראה of דגש חזק komt, noemen wij הברה מרכבה, gemengde lettergreep, doch die waarachter eene der letters אה ו rust, (zij moge geschreven staan of niet,) noemen wij הברה פנימה, zuivere lettergreep.

B

V IJ F.

V I J F D E A F D E E L I N G .

Over de רִנֵּשׁ

§ 18.

Buiten de genoemde klankteekens is er nog een punt, רִנֵּשׁ genaamd, dat in het midden der woorden geplaatst wordt; het verdeelt zich in twee foorten: רִנֵּשׁ קַל *ligte dagesch* en רִנֵּשׁ חֲזָק *sterke dagesch*, eerstgenoemde komt alleen in de zes letters כַּגְרֵכַפּת aan het begin eens woords, of in het midden na eene נח שוא, om de uitspraak der letter te versterken (*), als: מְרַפֵּא, נְחֹל, בְּנֵי, מְכַתֵּב enz." (Zie § 3.)

§ 19.

Wanneer een woord op eene נח נסתר eindigt en het volgende woord met eene der gemelde zes letters aanvangt, zoo bekomt dezelve geene רִנֵּשׁ קַל, als עַל־פְּנֵי, מְבַטְּלִים. Doch deze regel heeft vier מְבַטְּלִים uitzonderingen: sommige schrijvers willen dezelve tot vijf brengen, doch daar deze uitzonderingen in de meeste gevallen geene vaste schrede houden en wederom vol afwijken zijn, zoo zullen wij ons vergenoegen, met slechts de drie algemeen bestaanbare te beschrijven, terwijl wij hieromtrent de liefhebbers tot uitgebreidere Spraakkunsten verwijzen. Deze כְּבַטְּלִים nu noemt men:

1°. מְפִיק. — Indien eene der letters הוּי, waarmede het woord

(*) De ת en ח, ב, ו, ו worden door de Portugeesche Israëlieten, zonder onderscheid, hard uitgesproken, bij de Hoogduitsche Israëlieten daarentegen heeft zulks ten opzichte van de ו en ו plaats, terwijl het verschil van ו en ו voor het wingeoefend oor van den westerling onbespeurd blijft.

woord eindigt merkbaar uitgesproken wordt, als: **עָלִיו** (Job XIV: 21) **אֵלֵי תָבֵא** (Genef. XXX: 36). De **א** kan wel niet **נָח נִרְאָה** worden, edoch vindt deze regel daarbij plaats, wanneer eene **נָח נִרְאָה** voorafgaat, als: **וַיֵּרָא בְלֶק** (Num. XXII: 23).

2°. **מִפְסִיק**. — Wanneer het voorgaande woord, dat met eene der letters **אָהוּ** eindigt, een redefcheidend toonteeken heeft: (zie § 24 noot) als: **וְהָיָה פְתֻבוֹאֹת** (Genef. XLVII: 24) **סִלַּחְתִּי כִּדְבָרְךָ** (Num. XIV: 20).

3°. **דְּחִיק**. — Indien beide woorden door een verbindings-teeken **מִקָּף** (zie achste afdeeling § 38) aan elkander gehecht zijn, en het eerste met eene rustende **ה** eindigt, **מֵה־פְרִצָה** (Genef. XXXVIII: 29) **וּמִשְׁנֵה־כָּפָף** (Gen. XLIII: 15) insgelijks wanneer het toonteeken des eersten woords van de laatste lettergreep naar de voorlaatste verschoven wordt, (zie § 29, 33) dan heeft de eerste letter des tweeden woords een **דגש**, als **אֶקְרָה כֹּחַ** (Num. XXIII: 15) **עָשָׂה כֹּל** (Jef. XLIV: 24).

§ 20.

Geheel anders is het gelegen met de **דגש חזק**, (*) *sterke dagesch*, deze kan in alle letters, met uitzondering der letters **אחהער** komen en versterkt het geluid dermate dat zij de-

(*) Alhoewel de **דגש חזק** van de **דגש קל** aan derzelver plaatsing genoegzaam te onderscheiden is, zoo hebben nogtans schranderere taalvoorschers het *Alphabet* te dien opzichte in drie klassen verdeeld, namelijk: 1) in **כגד כפת** die beide soorten **דגש** 2) in **טס שקץ נוזלים** welke alleen eene **דגש חזק**, en 3) in **אחהער** die geen van beide aannemen, ten einde daardoor het geheugen hunner leerlingen zoo veel mogelijk te hulp te komen.

dezelve dubbeld doet uitspreken, als: **תָּהָן**, **אֲדִיר**, gelijk **תָּהָן**, **אֲדִיר**. Het blijkt uit deze voorbeelden, dat zij altijd na eenen korten klank volgt, dewijl de eerste dezer verdubbelde letters, eene **שוא נח** is, die alleen na een korten klank staan kan; (zie § 12, 27) zoo kan daarentegen eene **דגש חזק** geenszins aan het begin eens woords, of na eene letter zonder klank staan,

§ 21.

De **דגש חזק** heeft verscheidene betèekenissen. Voor het grootste gedeelte komt dezelve, om de weglating eener vooraf te gane letter aan te duiden, als in de woorden **מָרוֹר**, voor **מִן רוֹר**, **יִנְגַשׁ** voor **יִנְגַשׁ**. Voorts komt dezelve tot eenig kenteeken of na de bepalende **ה** bij de naamwoorden, als: **הַנְּחֹל**, **הַדְּבָר**, of na de **ו** die den toekomstigen tijd in den verledenen verandert, en eindelijk in de drie onderscheidene vormen der werkwoorden, als: **יִשְׁבֵּר**, **וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם**, **פָּקַדְתִּי**, **נִלְחַ**. (Zie *Veraangen. Hebr. Spraak. LES XIII en XIV*).

§ 22.

De letters **אחהער** zijn niet wel voor verdubbeling en dus voor geene **דגש חזק** vatbaar; wanneer het alzoo vereischt wordt dat deze letters eene **דגש** moeten hebben, zoo wordt dezelve dusdanig vervangen dat de korte klank, die vooraf had moeten gaan, in eenen langen verandert. Deze verplaatsing nu geschiedt op de volgende wijze: uit eene **פתח** wordt eene **קמץ גרוול**, uit eene **הירק קמץ** eene **צירי**, en uit eene **קבוץ** eene **הולם**.

§ 23.

Behalve de opgenoemde gevallen komt de **דגש חזק** soms alleen welluidendheidshalve, zonder eenige analogische betèekenis als in de **ך** van **וְהִחַנְךָ**, alsmede in **מְקַדְּשׁ** (Exod. XV: 1) **חִדְלֵנוּ** (Rigter IV: 7.) **נָזְלוּ** (Jer. LXIII: 19.)

enz.

enz. Even zoo komt de **מפיק ה** zonder eenige bijzondere beteekenis alleen om dezelve aan het einde eens woords merkbaar te doen rusten. (Zie § 4. 16).

Z E S D E A F D E E L I N G.

Over de **נְיִנָּה** het toonteeken.

§ 24.

De **נְיִנָּה**, het toonteeken, maakt een gewichtig deel der Hebreuwsche ortographie uit, hetzelve dient niet alleen om de lettergreep aan te wijzen, die bij voorkeur den klemtoon moet hebben, maar het bekleedt tevens de plaats der *interpunctie* van andere talen, zoodat het met uitzondering van vraag- en uitroepingsteeken enz. dient, om de meerdere of mindere rust aan te duiden tot meerdere opheldering van den tekst der H. S. (*)

§ 25.

Ieder woord, het zij dat hetzelve van eene of meer lettergrepen is zamengesteld, bekomt een toonteeken; terwijl nu dit teeken zoo als gezegd (§ 24) die lettergreep aanwijst, die bij voorkeur de klem heeft, zoo kan hetzelve gevolgelijk bij eene gepunctueerde doch geenszins bij eene ongepunctueerde letter, of bij zulke die alleen eene **שוא** heeft, gezet worden.

§. 26.

Vermits eene lettergreep, die het toonteeken heeft, met meerder nadruk gelezen wordt, zoo spreekt het van zelf — dat

(*) Ons beknopt bestek, opzettelijk voor eerstbeginnenden geschreven, tot dit allergewichtigst punt in de Hebreuwsche taal niet geschikt zijnde, zoo zullen wij de **נְיִנָּה** alhier alleen aanvoeren als toonteeken der lettergrepen, en derzelver verschillende figuren die in de H. S. deels onder deels boven de letters gevonden worden, door een lijnregt streepje (1) onder de letter doen vervangen; terwijl het ons aan geene stof ontbreekt, over de onderverdeeling der voorstellen een afzonderlijk stukje, naderhand te laten volgen. Niet-tegenstaande men zich vrijelijk van de *interpunctie*, uit andere talen ontleend, bedienen mag.

dat daardoor een korte klank, even als een lange uitgesproken wordt: het toonteeken kan derhalve voor geen **נח** komen, als: **מְעַל**, **בְּעַר**, enz.

Ja soms kan eene **נח** **נסתר** na hetzelfde even als na eenen langen klank komen, doch dit laatste kan alleen plaats hebben, wanneer de letter die den klemtoon bekomt, een **סוגל** heeft.

§. 27.

Wanneer een lange klank met den klemtoon verzeld gaat, zoo staat hij met eenen korten klank hierin gelijk, eersfelijk: dat hij van eene **דגש** kan gevolgd wezen, als: **סָפִי**, enz., ten tweede: is de **שוא** die er op volgt, gelijk na alle andere korte klanken eene **שוא נח**, men leze dus **קִדְמָה מְצַרְיָמָה** maar niet **קִדְמָה מְצַרְיָמָה**.

Z E V E N D E A F D E E L I N G.

Over **מְלַעֵיל** en **מְלַרַע**.

§. 28.

Wanneer het toonteeken komt bij de laatste lettergreep van een woord, dan heet het **מְלַרַע**, (*ultimo beneden*) komt het echter bij de voorlaatste lettergreep, dan heet het **מְלַעֵיל** (*peneultimo boven*); er zijn dus woorden die den toon gestadig **מְלַעֵיל**, eenige wederom die dezelve alleen onder zeker beding **מְלַעֵיל** hebben, andere echter zijn altoos **מְלַרַע**.

§. 29.

Wanneer op een woord, dat eigenlijk **מְלַרַע** behoorde te zijn, een woord volgt, hetwelk het toonteeken bij de eerste lettergreep heeft, dan wordt dat van het eerste woord veeltijds achteruit geschoven, zoodat het **מְלַעֵיל** wordt, en dan noemt men het **נְסוּן אַחֲרָי** terugschuiving, zoo als bij

voor-

voorbeeld, het geval is bij קרא לילה (Genef. I: 5.) het
geen anders קרא had moeten zijn. (§ 33.)

§. 30.

Omtrent de plaatsing van het toonteeken bij een woord
heeft men de volgende regelen in acht te nemen: (*)

BIJ DE NAAMWOORDEN ZONDER AANHANGSELS.

1°.) Wanneer de laatste klank oorspronkelijk lang is, zij
moge zuiver zijn, als: צִדְקָה חָלִי, of gemengd, als:
מִשְׁפָּט עֲמֹר; zoo heeft dezelve den toon מלרע;
in het laatste geval is de נגינה noodzakelijk, en is der-
halve aan geen uitzondering onderhevig, doch indien
er, in het eerstgenoemde geval, de lange klank van eene
zonder noodzakelijkheid bijgevoegde rustende letter ge-
volgd is, dan wordt de toon מלעיל, als: מוֹנֵי לֵילָה;
enz., hiertoe behoort nog de plaats aanwijzende ה, die
in stede van de ל komt, als: כְּרֵתָה, בֵּיתָה, alsmede
wanneer de laatste klank door eenen korten en zuiveren
voorgegaan is, als: מְרִי, enz.

2°.) Bestaat de laatste lettergreep uit eenen korten en gemeng-
den klank, zoo heeft zij den toon מלעיל, zijnde de
voorlaatste klank zuiver, onverschillig, of dezelve lang of
kort is, als, רֵחַ, בֵּית, edoch wanneer een korte ge-
mengde klank voorafgaat, dan is hij מלרע, als:
פֶּדָה, בְּרֹדָה, מֶקֶד, enz. insgelijks is de toon מלרע,
wanneer de laatste klank eene פתח is, die in plaats
eener קמץ komt, als: שְׂמֵחָה, מְהִפְכָה, voor
שְׂמֵחָה, מְהִפְכָה, eindelijk in de woorden רִנְעָה, רִקְעָה,
gevormd door zamentrekking van רִנְעָה, רִקְעָה.

3°)

(*) Het blijft den onderwijzer aanbevolen, om deze afdeeling voor
den nog mingeoefenden leerling op te helderen en gemakkelijk te maken.

- 3°.) Een woord, welks laatste klank kort en zuiver en de voorlaatste lang of gemengd kort is, dan heeft hetzelfde den toon מלרע, als: רוּעָה, מְקַנָּה.

§ 31.

BIJ DE WERKWOORDEN ZONDER AANHANGSELS.

De plaatsing van het toonteeken bij de werkwoorden, geschiedt in dier voege:

- 1°.) Wanneer de derde grondletter eenen klank heeft, zoo bekomt zij immer den toon, als: אָמַר, שָׁמְרָה, ten zij bij de tweede personen in het meervoud van den verledenen tijd, waarbij gestadig, om de duidelijke uitspraak tusschen de daarbij plaatshebbende ך en ן, de toon מלרע zijn moet, als: וְלַחֲתָם שָׁמְרָה׃ Ook hebben de eerste en tweede personen, in den verleden tijd die door de ן in den toekomenden tijd veranderd worden, den toon bij den uitgang הָ en תָּ, met uitzondering echter van die werkwoorden, wier laatste grondletter eene rustende ה of א is, waarbij op de tweede grondletter de klemtoon valt, als: שָׁמְרָהּ, פָּקְדָתִי, וְקִרְאתָ, וְנִלְיִיתִי.
- 2°.) In den toekomenden tijd is allés מלרעו, behalve bij de tweede en derde personen vrouwel. meervoudig, welke om den slotklank נָ halve den toon מלרעל hebben, als: תִּפְקְדֶנָּה, תִּנְפְּרֶנָּה enz.; hiernaar regelen zich alle werkwoorden zonder aanhangsels in alle vormen en klasfen. (Zie Veraangen. Hebr. Spraakkunst, Les XIII—XVII.) Bij die klasfen, echter, waar de tweede grondletter ontbreekt, bekomt de eerste grondletter, bij afwezigheid van de tweede, gewoonlijk den toon, als: קָם, סָב, סָבָה, קָמָה, enz. Is deze lettergreep echter de derde van de laatste af, alsdan bekomt de derde grondletter den toon, als: סָבֹתִי, מְדוֹתֵי enz., in den tegenwoordigen tijd staat סָבָה en קָמָה, omdat hier de laatste klank, gelijk bij andere naamwoorden den toon moet hebben (§ 30 1°.)

3°. Ook wordt nog in den toekomstenden tijd de toon **מלעיל** die volgens den regel **מלרע** behoorde te zijn, als hij door eene ׀ in eenen verledenen veranderd wordt, miss dezelve alsdan niet van eene **דגש חזק** of **נח נח** gevolgd zij, als: bij de **נח פא**, **נח פי**, **נח עו**, **נח קה** en **ויקום**, **יאמר**, **ישב**, **יקום**; **כפולים**; **וישב**, **יאמר**. Bij de eerste personen blijft de toon **מלרע**, als: **ואמרו**, **ואקום**, uitgezonderd **ואעל**, **ויבא**, **ויצא**, voorts zijn de beide woorden **ואעש**, **ואפן** gestadig **מלרע**. Ook blijft bij het einde van eenen zin de toon **מלרע**, wegens de klankverandering **ויאמר ויקה**.

§. 32.

BIJ NAAM- OF WERKWOORDEN MET AANHANGSELS, hebbe men op te merken:

- 1°. Dat de toon altijd **מלרע** is bij de aanhangsels (״), (הן), (הם), (כן), (כם), (ן), (ם), (ו), (ה), (י), als: **ספרים**, **שטרים**, **פיתו**, **דברח**, **חלמתי**, **בגדי**, **מלעיל** enz. De toon is echter altijd **מלעיל**.
- 2°. Bij de aanhangsels: (תן) (תם) (יה) (הו) (נו) (ני) en (מו) als: **שמרני**, **זכרנו**, **זכרוהו** enz.
- 3°. Met het aanhangsel (ה) geschiedt het in dezer voege: is hetzelfde van eene **שוא** voorafgegaan, zoo wordt de toon **מלרע** als **דברה**, **שלחה**, edoch zoo een klank voorafgaat is dezelve **מלעיל**, als **בגדה** enz. Ook heeft het vrouwelijk ה den toon **מלעיל** bij het aanhangsel (ה) daarentegen komt de soon altoos **מלרע**, als: **שלחה**, **דברה**.

§ 33.

Vermits wij (§ 29) gezegd hebben, dat, wegens de za-
menstooting van den klemtoon bij twee achtereenvolgende
woorden eene achteruitschuiving van den toon plaats heeft,

zoo maken de volgende gevallen eene uitzondering op gemelden regel:

- 1°. *Indien het eerste van beide woorden een redescheidend toon- teeken heeft, als: כָּאֲשֶׁר שָׁמַע עֶבֶד (Genes. 24).*
- 2°. *Wanneer beide toonen verbindend zijn, als: מַעַל זָבַח הַשְּׁלָמִים enz.*
- 3°. *Zoo het woord slechts twee lettergrepen heeft, waarbij nog het voorgaande woord de toon מַלְרַע is, als: לֹא שָׁנָא הוּא, (Deut. 19).*
- 4°. *Ingeval dat de voorlaatste klank gemengd is, als: וְנִסְלַח לוֹ דִּבְרַי אִישׁ.*
- 5°. *Als de laatste klank gemengd lang is, als: מְהֵרָה הוּא יוֹבֵל הוּא מַלְרַע, alwaar de toon zonder eenige uitzondering moet blijven. (§ 30. 1°.)*
- 6°. *Insgelijks bij de eindiging הֵן, תָּם, כֵּן, הֵן. Wel vindt in dit geval de achteruitschuiving bij werkwoorden plaats en de lange klank gaat tot eenen korten over, als: וַיַּעֲתָר לוֹ וַיַּעֲתָר לוֹ.*
- 7°. *Eindelijk kan de achteruitschuiving niet bestaan bij een woord dat met het voorgaande door een' מִקָּף gehecht is, als: בַּדְּלִמָּה צָדֵק enz.*

A C H T S T E A F D E E L I N G.

Van de כְּתוּבָה het hulptoon teeken, en כְּתוּבָה verbindings teeken.

§. 34.

Vermits drie of meer lettergrepen ongeschikt zijn om de- zelve in een' galm uit te spreken, zoo heeft een drie letter- grepig woord op welks laatste syllabe de klemtoon valt, bij de eerste lettergreep een klein streepje (') om eenige klem aan te duiden, als: הָאֹכֵל אֹנֵב' dit streepje noemt men מִתָּן.

Valt

Valt de klemtoon echter op de tweede lettergreep, zoo blijft de **מתנ** weg, als: **הָאָרֶץ אֲחֻדָּה**.

§ 35.

Zoo het woord vier lettergrepen heeft, welke laatste den toon heeft, alsdan bekomt de tweede lettergreep, (namelijk de derde voor de laatste) de **מתנ**, als: **נַפְשׁוֹתֵיכֶם**; heeft de voorlaatste echter den toon, zoo krijgt de eerste lettergreep de **מתנ**, als: **הָאֶפְיָנָה**.

Indien de **מתנ** door twee lettergrepen voorafgegaan is, wanneer namelijk bij een vijflettergrepig woord de laatste den toon heeft, zoo bekomt de eerste lettergreep van het woord (zijnde de derde van de **מתנ**) insgelijks eene **מתנ**, als: **מְאוֹתוֹתֵיהֶם**.

§ 36.

Ook komt de **מתנ** op een tweelettergrepig woord, wanneer namelijk eene beweegbare *scheva* den klank die den toon heeft voorafgaat, als: **אִכְלָה שְׁמְרוּ**, insgelijks wanneer eene beweegbare **שוא** voor eene **מתנ** staat, zoo bekomt ook de nog voorgaande klank eene **מתנ**, als: **מִוִּשְׁבוֹתֵיכֶם** enz.

§ 37.

Een gemengde klank is niet bevoegd om eene **מתנ** aan te nemen, derhalve blijft bij de woorden **פְּתָרוֹנוֹ הַנּוֹתֵן** de **מתנ** weg, hoewel hier drie lettergrepen plaats hebben, welke laatste den toon heeft. (§ 34) Uit het gezegde blijkt nu dat iedere **שוא** die na eene **מתנ** komt, **נע**, en niet **נח** kan zijn, als, **אִמְרוּ וְחִיתָה** enz. (§ 40) hierin onderscheidt zich alzoo de **מתנ** van de **ננינה**, dat namelijk de **שוא**, die na de **ננינה** staat, altoos **נח** is. (§ 42).

§ 38.

Wanneer onderscheidene woorden door de **בִּקְףָה** (־) *verbindingsteeken* zamengehecht worden, zoo bekomt alleen het laatste woord den toon, als: **אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל**. Door-

gaans verandert deswege, om de snelheid der uitspraak, een lange klank, in zijnen afstammenden korten, wanneer namelijk een woord, hetwelk met een נח נראה na een' langen klank eindigt (hetgeen alleen bij den toon plaats vindt) door het verbindingsteeken den toon verliest; zoo komt b. v. van בן met het *verbindingsteeken* בן־אברהם enz.

Edoch indien de lange klank om eenige oorzaak noodzakelijk wordt (*), dan komt in de plaats de toon, dien deze lange klank volgens den aangevoerden regel hebben moet, eene מנו. Deze מנו nu heeft het regt van den toon, dat, namelijk eene beweegbare נח er op volgen kan, als: בית־אל enz.

N E G E N D E A F D E E L I N G .

Over de onderlinge verwisfeling der klanken en der שוא.

§ 39.

De hoofdoorzaken van verwisfeling der klanken zijn de volgende drie:

1^o.) Wanneer een woord, door bijvoeging van letters en klanken, vergroot wordt, waardoor de toon eene of meerdere lettergrepen voorwaarts gefchoven moet worden; zoo wordt welluidendheidshalve menige klank in eene שוא veranderd, als voor דָּבָר, דְּבָרִים, voor שָׂרֵי שָׂרֵי, enz.

2^o.) Schikt zich een korte klank meer tot een woord, hetwelk met de volgende woorden in verband staat, en een lange klank meer tot zulk een woord, dat voor zich alleen, en met de volgende in weinig of in geheel geene verbinding staat, van daar dat soms een en hetzelfde woord, dan

(*) Het zij eens vooral opgemerkt, dat wij onmogelijk voor den eerstbeginnenden alle deze en dergelijke hier nog voorkomende regels op goede gronden verstaanbaar kunnen maken, wij moeten hem eerst met de *Etymologie* der taal naauwkeuriger bekend doen worden, weshalve wij hem tot onze *Verzangen. Hebr. Spraakk.* allzins verwijzen; terwijl in het vervolg weldra alles voor hem opgehelderd zal zijn.

dan een' korten, dan een' langen klank heeft, naar mate hetzelve met de volgende woorden meer of minder in verband staat, als: **וַתִּלַּךְ בֵּן. בֶּן אֲרִבְעִים שָׁנָה**. (zie § 38).

3°.) Wordt vóór eene **נח נסחר** en vóór eene **נע שוא** eene **תנועה גדולה**, vóór eene **נח נראה** of **דגש חזק** echter eene **תנועה קטנה** vereischt.

Alle klanken zijn echter niet voor verandering vatbaar; hiertoe kunnen de volgende regels dienen:

1°.) *Wanneer na eenen langen klank eene der letters אדויו rust, die tot de eigenlijke beteekenis des woords behoort, zoo kan zij niet veranderen, insgelijks kan een korte klank, waarachter eene דגש חזק komt, niet tot eene שוא overgaan, omdat na eene שוא geene דגש komt, wel kan een lange klank derzelve plaats vervangen.*

2°.) *De derde klank van dien waarbij de klemtoon komt, terug tellende, kan zeer ligt in eene שוא overgaan.*

Zie hier eenige voorbeelden de verandering der klanken betreffende.

Verand. v. een' klank in eene שוא.	בָּשָׂד	בָּשָׂד	שָׁכְרוּ	שָׁמְרוּ	יָשׁוּב	וַיָּשׁוּב
	זָקַן	זָקַן	דָּבַרְךָ	דָּבַרְךָ	חָכַם	חָכַם
	שָׁפְרָה	שָׁפְרָה	שָׁכַחְתָּ	שָׁכַחְתָּ	בֵּית	בֵּית
	נִמְלִים	נִמְלִים	יָכַלְוּ	יָכַלְוּ	בָּאוּ	בָּאוּ
	הִפְרָח	פָּרַח	לִשְׁמֹד	לִשְׁמֹד	וַיִּנַּח	וַיִּנַּח
		Verand. in een' klank.		Verand. v. een' klank in een' anderen		

TIENDE AFDEELING.

Eenige aanmerkingen of wijzigingen betreffende de klanken en de שוא.

§ 40.

Bij de behandeling der *scheva* (§ 10, 11, 12) hebben wij, zoo ver ons de gelegenheid aldaar toeliet, de kentee-

kens harer bewegelijkheid genoegzaam beschreven, thans komt het ons niet ongepast voor hier nog bij te voegen, dat bijaldien de *scheva* hebbende letter eene *dagesch* heeft, laatstgenoemde wegens hare dubbele uitspraak die zij veroorzaakt, (§ 20) tevens het kenteeken der bewegelijkheid is, zoo kan b. v. de שוא in de woorden שְׁמֵרוּ, פְּקֻדוּ niet dan נע wezen. Eindelijk is de שוא bewegelijk, na een verbindend toonteeken, ingevalle twee toonteekens, namelijk: een verbindend en een scheidend in een en hetzelfde woord komen, als: הַמְשִׁירִים, insgelijks bij de achteruitschuiving eens toons, als: רִדְפֵי צָרֶק, in welke beide gevallen het toonteeken de plaats van de מתג bekleedt en dus derzelver scheidende kracht behoudt. (§ 37).

§. 41.

Ingevalle dat uit de eene of andere verbuiging ontstane zamenstooting van twee שועים de eerste in eenen klank overgaat, zoo kan zulke klank van geene שוא נח of דנש חזק gevolgd zijn, terwijl de nog overgeblevene שוא haar regt van bewegelijkheid behoudt; zoo dat de daarop volgende letters ב נ ד כ פ ת geene דנש קל kunnen bekomen, als: מְלָכִים van מְלִכֵי, בְּרִכָּה van בְּרִכְתִּי komende van eene *scheva* geboren klank, noemen wij bij uitsluitendheid תנוּיָה קְלָה halve of onvolmaakte klank.

§ 42.

De שוא נח wordt bij tegenoverstelling gekend 1°. aan den voorafgaanden korten klank, of ter regter plaats staanden toon, als: תְּכִיתִי, יִפְקֹר, תְּכִיתִי. (§ 37) 2°. Bijaldien zelve aan het einde eens woords in eene ך of bij verdubbeling van twee נחִים נראים komt, als: שְׁבוּעַתְךָ, שְׁבִרְתָּ, שְׁבִרְתָּ. (§ 13).

§. 43.

De korte klank קמץ השוף wordt van den langen klank קמץ גדול door den folgenden regel onderscheiden: wanneer

er eene rustende *scheva* of sterke *dagesch* op volgt, zonder dat er de klemtoon bijkomt, als in de woorden: עֵזִי, גְּרִינָה, הִזְכֵּר, קִמְצַן הַטּוֹף; wanneer echter eene der letters אהוי naast dezelve rust (zij moge ook niet geschreven zijn), insgelijks wanneer er eene נְיִינָה of שְׁמֵרוֹ בָּרָא: קִמְצַן גְּדוֹל מתג bijkomt, zoo is het eene

Aangaande de afwijking der punctie bij de dienstbare letters שוה בכלם zal ter behoorlijker plaats gehandeld worden. (Zie Spraakkunst bladz. 7. 14. 97. 119).



VRAGEN TER PRAKTISCHE OEFENING DER BEHANDELDE REGELS.

Afd. 1. 2.) לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה (שׁר) תהלות (117. 17) Noemt eens op, hoe ieder dezer klanken genoemd wordt, alsmede welke lang of kort uitgesproken worden? Hoe wordt de alleraatste letter in dit vers geheeten? en hoe wordt zij gelezen? Welke zijn hier de letters die niet gehoord worden; en omtrent welke eigenschappen zijn zij aan elkander gelijk?

Afd. 2 3. 4. 5. 8. 9.) אל־תהדר במַרְעִים אֶל־תִּקְנֵה נְרַשְׁעִים (Spreek. 24. 19). Hoe worden de laatste letters dezer woorden geheeten? Hoeveel שועים zijn in dit vers? Noemt tevens de soort en de oorzaak harer benaming? Noemt nu den naam der stippen op, die in beide ת, beide ב en מ plaats hebben, als ook waarom zij dus en niet anders geheeten worden. Beschrijft de uitspraak derzelve, ontvouwt tevens met korte bēwoording de gevallen, wanneer ieder in derzelve soort moeten weggelaten worden. Zijn er nog meer klanken dan הירק en צירי, waar achter de א en י (gelijk in dit vers) rusten kan, en welke zijn deze? Na welke klanken kunnen de ה en ן rusten? Hoe worden de genoemde vier letters geheeten, ingevalle zij merkbaar of onmerkbaar rusten? Hoe worden nog de beide lijnregte streepjes welke onder het laatste woord staan genoemd? Beschrijft daarbij de verschillende oorzaken van hare noodzakelijkheid; geeft, eindelijk, eene korte schets van de verschijning der beide voorkomende dwarsstreepjes.

Afd. 1. 7.) שִׁמְעוּ בְּנֵי כוֹכַר אֲבִיהָ וְאֵל־הַטַּשׁ תּוֹרַת אִמָּךְ (Spreek. 1. 8). Toont eens door streepjes onder de woorden aan

aan op welke plaats de klemtoon valt, en geeft tevens bij ieder woord de reden uwer aantekening te kennen? en bijaldien gij ook zoodanig gevorderd zijt, dat gij een goed denkbeeld van de 9de afdeeling hebt, beschrijft dan ook overeenkomstig uwe vermogens wat hier ten opzichte der klank-verandering op te merken valt. * Behoort de laatste ה van הוֹרֵת oorspronkelijk aan het woord? Zoo neen, welke plaats bekleedt zij? * Is de laatste סוּל oorspronkelijk?

יעָרָף כַּמָּטָר לְקוֹץ הַזֶּל כֶּטֶל אִמְרָתִי. (Afd. 3. 5. 7. 9). (Deutr. 32). * Hoe is de oorspronkelijke klank van de eerste ' en waarom heeft zij éene פתח? Hoe noemt men den klank die onder de ץ in het eerstgenoemde woord staat? * Uit welke oorzaak hebben deze woorden alle den toon מלרע? * Om welke corzaak komt de *dagesch* in de ט van כֶּטֶל en in de ן van הַזֶּל?

כְּשִׁעְרִים עַל־דָּשָׁא וּכְרִיבִים עַל־עֵשֶׂב. (Afd. 7. 10). (Deut. 32. 2). * Waarom hebben het derde en zesde woord den toon מלעיל? Welke שווא heeft de ר in het woord וּכְרִיבִים, alsmede de ש in het eerste woord? Waarom heeft de ב geene *dagesch*? Hoe wordt de klank onder de כ geheeten? Waarom heeft deze כ geene *dagesch*?

עֲנִי וְזָמַרְתָּ יְהוָה וַיְהִרְדִּי לִישׁוּעָה קוֹל רִנָּה וַיִּשְׁוַעַה בְּאֹהֲלֵי צִדְקִים. (Psalm 118 : 14. 15.) Noemt op den naam van ieder קמץ en de oorzaak harer benaming. Waarom heeft de ב in een voor het laatste woord eene רגש קל? * In welke plaats komt de צירי onder de laatste ל? Wat is een gemengde klank? Hoe vele gemengde en hoe vele zuivere klanken komen in dit vers voor?

וַיִּסַּע אַבְרָם הַלּוּהַ וַיִּסַּע הַנֶּגְבָה (Gen. 12. 9.) * Geeft eens met gronden te kennen, waar bij deze woorden de klemtoon valt? * Laat hier bij volgen de reden van de verschijning der laatste ה. Beschrijft eindelijk, naar aanleiding van al het daartoe aangehaalde, den aard van ieder hier voorkomende פתח en derzelver uitspraak?

(*) Het sterretje, dat bij sommige vragen staat, beteekent dat dezelve buiten het bereik van den eerstginnenden liggen. Het blijft dus aan het doorzigt van den onderwijzer overgelaten, om deze vraagregisters overeenkomstig de ervarenheid zijns leerlings, naar aanleiding der daartoe geschikte Bijbelplaatsen, aliezins uit te breiden.



